

DOI: 10.33270/0525693.21
УДК 343.214

ТКАЧУК Юрій

здобувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1502-6198>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КЛАСИФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ ЗА СТУПЕНЕМ ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ МЕЖ

Анотація. Статтю присвячено аналізу теоретичних засад класифікації кримінально-правових санкцій за ступенем визначення їх меж. Виокремлено види санкцій залежно від визначення їх меж, висвітлено наукові дискусії щодо їх диференціації. Констатовано наявність в чинному кримінальному законодавстві відносно визначених та абсолютно визначених санкцій. З'ясовано сутність відносно визначених санкцій, якими є санкції, що передбачають покарання одного виду, встановлюючи нижчу та вищу або лише вищу його межу. Встановлено, що в чинному Кримінальному кодексі України, так само як і в положеннях проекту нового Кримінального кодексу, відносно визначеними санкціями є всі санкції Особливої частини. Доведено повне відображення відносно визначеними санкціями змістової та функціональної специфіки покарання. Досліджено, що відносно визначені санкції сприяють індивідуалізації покарання з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого діяння, особи винного, обставин, що пом'якшують або обтяжують покарання, із встановленням мінімальних і максимальних меж призначеного покарання. Схарактеризовано абсолютно визначені санкції, що містять вказівку на чітко окреслений розмір включеного до нього виду покарання, зазначають конкретний захід державного впливу, встановлюючи єдиний вид покарання. Обґрунтовано слушність негативного ставлення вчених до абсолютно визначених санкцій лише у випадку існування безальтернативних абсолютно визначених санкцій. Зазначено, що за наявності альтернативних абсолютно визначених санкцій можливість вибору покарання суд має. Акцентовано на наявності абсолютно визначених санкцій у ч. 2 ст. 111, ч. 8 ст. 111¹, ч. 2 ст. 113, ч. 6 ст. 152, ч. 6 ст. 153 Кримінального кодексу України. Засвідчено, що практика застосування абсолютно визначених санкцій у випадку їх конструювання як альтернативних не викликає заперечень та є цілком виправданою з огляду на ступінь тяжкості вчинених діянь, надаючи можливість суду реалізовувати принцип диференціації кримінальної відповідальності та покарання. Сформульовано висновок, що визначеність змісту кримінально-правової санкції припускає наявність її максимальної та мінімальної меж, дотримання яких є необхідною вимогою принципу законності та конкретного ступеня формальної визначеності.

Ключові слова: кримінальна відповідальність; кримінальне правопорушення; кримінально-правова санкція; класифікація; покарання; відносно визначені санкції; абсолютно визначені санкції.

Рекомендоване посилання:

Ткачук Ю. Теоретичні засади класифікації кримінально-правових санкцій за ступенем визначення їх меж. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 3 (69). С. 180–185. DOI: 10.33270/0525693.21

Вступ

У сучасних умовах сьогодення Україна робить суттєві кроки на шляху до модернізації системи чинних кримінально-правових санкцій. До кримінального законодавства внесено значну кількість змін і доповнень, що набрали чинності. Окрім того, триває робота над розробленням проекту нового Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Водночас політична та економічна ситуація в державі є непростюю і характеризується браком узгодженого державного політичного життя. Умовою нормального функціонування держави є

можливість забезпечення протидії різноманітним загрозам і спрямованість на реалізацію національних інтересів України (Cherniei et al., 2023). Стабільність громадянського суспільства є базисом для досягнення гармонії між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади, функціонування громадських і приватних організацій, вільного розвитку особи та задоволення її найголовніших потреб (Babanina, 2019).

Низку питань, що стосуються запровадження ефективних заходів кримінально-правового впливу, досі не вирішено, причому сучасний етап соціально-економічних відносин засвідчує потребу

в переході правової системи України на якісно новий рівень. Слід констатувати доцільність розвитку кримінально-правової регламентації порядку призначення та виконання покарань шляхом проголошення обґрунтованих кримінально-правових санкцій для захисту інтересів громадянського суспільства через створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами.

Метою цієї статті є комплексний аналіз теоретичних засад класифікації кримінально-правових санкцій за ступенем визначення їх меж, а також окреслення шляхів удосконалення норм вітчизняного законодавства в цьому напрямі. Завдання роботи полягає в пошуку неузгодженостей серед зазначеної термінології, дефініції науково обґрунтованих рекомендацій стосовно вдосконалення норм чинного КК України, напрацюванні пропозицій, які б допомагали усуненню виявлених колізій. Отримані результати сприятимуть формулюванню рекомендацій стосовно практичного застосування зазначених норм (Tumanians et al., 2023).

Матеріали та методи

Проблему визначення та класифікації кримінально-правових санкцій досліджує значна кількість учених. Зокрема, Ю. В. Філей (2006) здійснив критичний аналіз сучасних концепцій щодо визначення їх сутності та класифікації й засвідчив потребу в зміні низки санкцій, виявивши, що здебільшого суди призначають покарання за кримінальні правопорушення проти власності на мінімальний строк, встановлений у санкції статті; А. А. Музика та О. П. Горох (2010) дослідили проблеми призначення покарання за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 305–320, 322, 324 КК України¹), вивчивши систему та види покарань, питання виправлення засуджених і запобігання вчиненню ними нових протиправних діянь, призначення покарання за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків з урахуванням ступеня їх тяжкості, особи винного, обставин, які пом'якшують або обтяжують покарання. Учені запропонували методологічний підхід до аналізу засад і принципів формування санкцій, який передбачає використання сучасного методологічного контексту правової науки, аналіз обґрунтування санкцій норм Загальної та Особливої частин КК України з виокремленням базових проблемних аспектів та шляхів усунення недоліків у цій сфері; О. О. Книженко (2011) до теоретичних засад встановлення санкцій у кримінальному праві віднесла вчення про санкції у праві, принципи

кримінального права, мету заходів кримінально-правового впливу, диференціацію та індивідуалізацію відповідальності у кримінальному праві, юридичну конструкцію як засіб юридичної техніки, класифікацію санкцій у кримінальному праві та здійснила авторську класифікацію санкцій залежно від підстав застосування та репресивного впливу й поділила їх на покарання, звільнення від покарання та його відбування, звільнення від кримінальної відповідальності, примусові заходи виховного та медичного характеру, примусове лікування. За правовими наслідками, яких зазнає особа в результаті вчинення суспільно небезпечного діяння, автор виокремила негативні (обмеження) та позитивні (заохочення) санкції. За розумінням санкцій як частини кримінально-правової норми вчена визначила санкції, передбачені як у нормах Загальної, так і Особливої частин КК України (за місцем описання змісту санкції); одиничні, альтернативні, прості та кумулятивні санкції (за характером структури); абсолютно й відносно визначені санкції (за ступенем визначеності).

Однак, попри суттєве наукове та практичне значення напрацювань зазначених науковців, багато питань щодо дефініції та диференціації кримінально-правових санкцій у вітчизняному законодавстві є дискусійними, що свідчить про надзвичайну актуальність окресленої проблематики.

Для проведення наукового дослідження теоретичних засад класифікації кримінально-правових санкцій за ступенем визначення їх меж доцільною вбачаємо пропозицію про використання в цій праці сукупності загальнонаукових і спеціальних загальноприйнятих методів пізнання. Отже, слід констатувати, що в дослідженні застосовано такі методи, як діалектичний, компаративістський, догматичний, системний, індукції, дедукції, морфологічного аналізу та синтезу. Зазначена методологічна база сприяла достатній науковій обґрунтованості дослідження.

Результати й обговорення

У кримінальному законодавстві за ступенем визначення меж кримінально-правових санкцій виокремлено такі їх види: абсолютно визначені, відносно визначені, альтернативні, відсильні (Burdin, 2004, Hutorova, 2003, Sotula, 2015); неконкретизовані, абсолютно визначені, відносно визначені, безпосередньо визначені, опосередковано визначені (відсильні), альтернативні, безальтернативні (одиничні), прості та кумулятивні (складні або сумарні) (Lisniak, 2014).

У нашій роботі ми зосередимо увагу на двох загальноприйнятих видах санкцій цього критерію класифікації – відносно визначених та абсолютно визначених санкціях.

Отже, відносно визначена санкція – це санкція, в якій кожне з покарань має нижчу та (або) вищу межу розміру покарання. Тому, відносно визначеними санкціями є санкції, які

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>

встановлюють нижчу та вищу або лише вищу межу покарання стосовно особи, що вчинила кримінальне покарання. Відносно визначена санкція передбачає можливість застосування лише одного виду основного покарання в певних межах, вказуючи або не вказуючи його вищу межу (Syiploki, & Nytko, 2022). Вважаємо, що в нормах чинного КК України відносно визначеними є всі санкції Особливої частини КК України (Filei, 2006), так само як і в положеннях проекту нового КК України. Для обґрунтування цієї позиції слід зазначити, що й альтернативні, й безальтернативні кримінально-правові санкції мають обов'язково визначені законом межі (і нижчу, і вищу – від трьох до чотирьох років, що вбачається в положеннях і чинного КК України, і проекту нового КК України) або лише вищу межу (до п'яти років позбавлення волі, що наявно лише в положеннях чинного КК України) (Tkachuk, 2025).

Загальноприйнятим положенням є також і той факт, що відносно визначені санкції містять вказівки на розміри покарання, обумовлені динамічною залежністю змісту санкції від ступеня суспільної небезпеки діяння та особи винного. Отже, безперечно, що відносно визначені санкції сприяють найбільш повному й точному висвітленню всієї змістової та функціональної специфіки покарання (Boichuk, 2020).

У теорії кримінального права виокремлено два види відносно визначених санкцій:

а) які передбачають нижчу та вищу межі покарання (наприклад, незаконне введення будь-яким способом наркотичних речовин або їх аналогів в організм іншої особи проти її волі (ч. 1 ст. 314 КК України¹) карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років). У цьому разі суд має право обирати конкретний вид і розмір покарання в цих межах з огляду на особливості кожного кримінального правопорушення та особи винного (Sotula, 2015);

б) передбачають лише вищу межу покарання. Тому, якщо текстуально нижчу межу не вказано, її встановлюють на підставі відповідної норми Загальної частини КК України. Наприклад, за ухилення від призову на строкову військову службу (ст. 335 КК України) передбачено покарання у виді обмеження волі на строк до 3 років. Це означає, що для визначення нижчої межі цього виду покарання слід звернутися до ч. 2 ст. 61 КК України (обмеження волі), в якій встановлено мінімальний розмір цього покарання – один рік². Тобто, у подібних випадках нижчу межу покарання визначають мінімально можливим розміром (межею) цього покарання, передбаченим Загальною частиною КК України (Sotula, 2015).

Однак, на відміну від абсолютно визначених, відносно визначені санкції не передбачають чіткої фіксації та встановлення одного конкретного розміру покарання, надаючи суду можливість індивідуалізувати його залежно від особливостей вчиненого кримінального правопорушення та особи винного. Наприклад, санкція ч. 4 ст. 197¹ КК України хоча і є відносно визначеною, проте є безальтернативною, тобто такою, що передбачає лише один вид покарання – позбавлення волі на строк від одного до трьох років. Безперечно, у КК є такі кримінально-правові норми, санкція в яких має бути безальтернативною і передбачати лише позбавлення волі як єдиний можливий вид основного покарання (наприклад, ст. 115, 348, 442 КК України). Тобто, позбавлення волі як єдино можливий вид покарання повинно міститися лише в санкціях норм, що передбачають відповідальність за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, які посягають на найвищу соціальну цінність – життя людини³.

Як доведено в наукових дослідженнях, аналіз відносно визначених санкцій за вчинення умисних вбивств у положеннях чинного КК України свідчить про негативну тенденцію у визначенні розриву між нижчою та вищою межами покарання, що передбачає суддівський розсуд під час визначення міри такого покарання, який іноді становить десять років (Sotula, 2015). Відповідно до санкцій норм, які передбачають покарання за кримінальні правопорушення, наслідком яких є смерть особи, за ч. 1 ст. 115 КК України можна отримати менше покарання (від семи років), ніж за замах на вбивство журналіста (ст. 348¹ КК – від дев'яти років) або захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400 КК – від восьми років) (Sotula, 2015).

Безперечно, позитивним моментам наявності в нормах КК України відносно визначених санкцій є можливість індивідуалізації покарання з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого діяння, особи винного та обставин, що пом'якшують або обтяжують покарання. Крім цього, законодавець встановлює мінімальні та максимальні межі покарання. Отже, шляхом встановлення в КК України відносно визначених санкцій законодавець дає можливість суду, зважаючи на конкретні обставини кримінального провадження, призначити покарання, яке необхідне та достатнє для виправлення особи та запобігання вчиненню нею чи іншими особами нових кримінальних правопорушень (Korabel, 2020).

Іншим видом кримінально-правових санкцій, які є предметом нашого дослідження, є абсолютно визначені санкції, тобто ті, що містять вказівку на єдиний розмір включеного до санкції виду покарання. Тобто, абсолютно визначені

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>

² Там само.

³ Там само.

санкції окреслюють конкретний захід державного впливу, що повинен бути застосований у випадку порушення цієї норми, вони встановлюють один вид покарання, вказуючи його точний розмір (Boichuk, 2020). Відмінність абсолютно визначених санкцій від інших видів кримінально-правових санкцій полягає в тому, що законодавець вирішує питання безпосередньо про вид і розмір покарання за вчинення будь-якого кримінального правопорушення, передбаченого диспозицією певної статті, незалежно від його індивідуальних особливостей. Тому практика застосування абсолютно визначених санкцій не викликала значних складнощів і покарання визначалося фактично під час кваліфікації суспільно небезпечного посягання. Донині в чинному кримінальному законодавстві абсолютно визначені санкції не застосовувалися (Sotula, 2015).

Однак в умовах сьогодення, відповідно до змін, внесених до норм КК України Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статеві свободи та статеві недоторканості малолітньої особи» від 19 грудня 2019 року № 409-IX¹ та Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» від 3 березня 2022 року № 2113-IX² [9], цей вид санкцій передбачено в ч. 2 ст. 111, ч. 8 ст. 111¹, ч. 2 ст. 113, ч. 6 ст. 152, ч. 6 ст. 153 КК України.

Переважає більшість учених-криміналістів повсякчас не схвалювала застосування абсолютно визначених санкцій, оскільки це позбавляло суд можливості індивідуалізувати покарання. Однак таке твердження, на нашу думку, є істинним лише в разі наявності безальтернативних абсолютно визначених санкцій, коли можливість вибору покарання, хоча й досить обмежена, у суду є. Наприклад, у разі поєднання позбавлення волі строком 15 років і довічного позбавлення волі (що передбачено в ч. 2 ст. 111,

ч. 8 ст. 111¹, ч. 2 ст. 113, ч. 6 ст. 152, ч. 6 ст. 153 КК України³) принцип індивідуалізації покарання під час призначення не буде порушено, оскільки можливість вибору виду покарання в суду все ж таки наявна. Тому, практика застосування абсолютно визначених санкцій у разі їх конструювання як альтернативних не викликає заперечень, є цілком виправданою з огляду на ступінь тяжкості вчинених діянь і можливості суду реалізовувати принцип диференціації кримінальної відповідальності та покарання (Tkachuk, 2025).

Отже, думка про те, що абсолютно визначеними є санкції, які містять покарання у вигляді довічного позбавлення волі та позбавлення спеціального, військового або військового звання, класного чину й державних нагород, є слушною, адже окреслені покарання не допускають визначення їх термінів під час призначення судом (Sotula, 2015).

Окрім того, зазначимо й ще про один специфічний вид санкцій, які відсутні в нормах чинного КК України, – абсолютно невизначені санкції (Filei, 2006). Залежно від ступеня конкретизації обсягу відповідальності в теорії кримінального права виокремлюють абсолютно невизначені санкції, у яких не вказано ані виду, ані розміру покарання. Це такий вид кримінально-правових санкцій, що узаконює свавілля судді, є однією з найнедосконалих частин норми, завдяки яким могла існувати середньовічна система кримінального права, сповнена жорстокості. Більшість сучасних кримінально-правових систем уже відмовилася від використання абсолютно невизначених санкцій як таких, що не мають права на існування (Cherkashyn, & Filei, 2023).

Висновки

У положеннях чинного КК України всі санкції норм є відносно визначеними, оскільки містять покарання з визначеними нижніми та вищими або лише вищими межами. Таким чином, визначеність змісту кримінально-правової санкції припускає як наявність максимальної та мінімальної меж, дотримання яких є необхідною вимогою принципу законності в правозастосовчій діяльності, так і конкретний ступінь формальної визначеності.

Вважаємо недоцільним у досліджуваних критеріях класифікації (ступінь визначеності меж кримінально-правових санкцій) поєднувати два види кримінально-правових санкцій: альтернативні та відносно визначені. Адже це види санкцій, які слід виокремлювати за різними критеріями – відносно визначені санкції класифікуються за критерієм ступеня визначеності меж санкцій, а альтернативні – за особливостями конструкції кримінально-правових санкцій. Тому, пропонуємо класифікувати кримінально-правові санкції за

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статеві свободи та статеві недоторканості малолітньої особи : Закон України від 19 груд. 2019 р. № 409-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-20#Text>

² Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану : Закон України від 3 берез. 2022 р. № 2113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-20#Text>

³ Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>

ступенем визначеності їх меж на такі види:
1) відносно визначені санкції (усі санкції КК України); 2) абсолютно визначені санкції (які в альтернативі з позбавлення волі строком на

15 років містять довічне позбавлення волі);
3) абсолютно невизначені санкції (у КК України відсутні).

References

- [1] Babanina, V. (2019). Structure of Mechanism of Implementation of Criminal Legislation. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 24(2), 81-86. DOI: 10.33270/01191112.81
- [2] Boichuk, V.Yu. (2020). Sanctions for the transfer or collection of information constituting official information collected in the process of operational-search, counterintelligence activities, in the field of national defense. *Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 6(1), 210-216. DOI: 10.32844/2618-1258.2020.6-1.37
- [3] Burdin, V.M. (2004). Sanctions of individual articles of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine require changes. *Life and Law*, 4, 44-51.
- [4] Cherkashyn, I.I., & Filei, Yu.V. (2023). Criminal sanctions for misappropriation, embezzlement of property or taking possession of it through abuse of official position. *Law and Security*, 2, 34-42. DOI: 10.32631/pb.2023.2.03
- [5] Cherniei, V., Cherniavsky, S., Babanina, V., Tykhonova, O., & Hudkova, H. (2023). Características de la responsabilidad por revelación del secreto bancario en Europa y Estados Unidos. *Jurídicas CUC*, 19(1), 311-338. DOI: 10.17981/juridcuc.19.1.2023.11
- [6] Filei, Yu. (2006). Criminal-legal sanctions and their application for crimes against property. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv.
- [7] Hutorova, N.O. (2003). Crimes against state finances: a mechanism for constructing criminal-legal sanctions. *Bulletin of the National University of Internal Affairs*, 23, 11-14.
- [8] Knyzhenko, O.O. (2011). *Sanctions in criminal law*. Kharkiv: NikaNova.
- [9] Korabel, M. (2020). Legal analysis of the formation of sanctions of criminal law norms. *Entrepreneurship, economy and law*, 2, 287-291. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.2.48
- [10] Lisniak, V.V. (2014). Sanctions of norms provided for in Article 320 of the Criminal Code of Ukraine. *Science and law enforcement*, 4, 210-215.
- [11] Muzyka, A.A., & Horokh, O.P. (2010). *Punishment for illegal trafficking in narcotic drugs*. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi University of Management and law.
- [12] Sotula, O.S. (2015). Sanctions for crimes against life: conditionality, structure, types. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series "Law"*, 35(2.3), 106-108.
- [13] Syiploki, M.V., & Nytko, Ya.M. (2022). Sanctions in the system of criminal-legal means of protection of security activities. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series "Law"*, 69, 412-417. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.69.69
- [14] Tkachuk, Yu.O. (2025). Sanctions in the draft of the new Criminal Code of Ukraine. *International and national security: theoretical and applied aspects: materials of the 9th International Scientific-Practical Conference* (Vol. 1), (pp. 582-583). Dnipro: Dnipro State University of Internal Affairs.
- [15] Tumanians, A., Hetman, H., Babanina, V., & Dovbush, R. (2023). Features of Ensuring the Right to Liberty and Personal Integrity In Criminal Proceedings Under the Conditions of Martial Law: Precedent Practice of the European Court of Human Rights and Ukrainian Realities. *Access to Justice in Eastern Europe*, 2(19), 153-171. DOI: 10.33327/AJEE-18-6.2-n000226

Список використаних джерел

- [1] Babanina V. Structure of Mechanism of Implementation of Criminal Legislation. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2019. No. 24 (2). P. 81–86. DOI: 10.33270/01191112.81
- [2] Бойчук В. Ю. Санкції за передачу або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 6 (1). С. 210–216. DOI: 10.32844/2618-1258.2020.6-1.37
- [3] Бурдін В. М. Санкції окремих статей Особливої частини КК України потребують змін. *Життя і право*. 2004. № 4. С. 44–51.
- [4] Черкашин І. І., Філей Ю. В. Кримінально-правові санкції за привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Право і безпека*. 2023. № 2. С. 34–42. DOI: 10.32631/pb.2023.2.03
- [5] Cherniei V., Cherniavsky S., Babanina V., Tykhonova O., Hudkova H. Características de la responsabilidad por revelación del secreto bancario en Europa y Estados Unidos. *Jurídicas CUC*. 2023. No. 19 (1). P. 311–338. DOI: 10.17981/juridcuc.19.1.2023.11
- [6] Філей Ю. Кримінально-правові санкції та їх застосування за злочини проти власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2006. 20 с.

- [7] Гуторова Н. О. Злочини проти державних фінансів: механізм побудови кримінально-правових санкцій. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 23. С. 11–14.
- [8] Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві : монографія. Харків : НікаНова, 2011. 336 с.
- [9] Корабель М. Правовий аналіз формування санкцій кримінально-правової норми. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 287–291. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.2.48
- [10] Лісняк В. В. Санкції норм, передбачених ст. 320 Кримінального кодексу України. *Наука і правоохорона*. 2014. № 4. С. 210–215.
- [11] Музика А. А., Горох О. П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів : монографія. Хмельницький : Хмельн. ун-т упр. та права, 2010. 256 с.
- [12] Сотула О. С. Санкції за злочини проти життя: обумовленість, структура, види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35 (2.3). С. 106–108.
- [13] Сийплокі М. В., Нитка Я. М. Санкції в системі кримінально-правових засобів захисту охоронної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 69. С. 412–417. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.69.69
- [14] Ткачук Ю. О. Санкції в проекті нового Кримінального кодексу України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 21 берез. 2025 р.) : у 2 ч. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2025. Ч. I. С. 582–583.
- [15] Tumanians A., Hetman H., Babanina V., Dovbush R. Features of Ensuring the Right to Liberty and Personal Integrity In Criminal Proceedings Under the Conditions of Martial Law: Precedent Practice of the European Court of Human Rights and Ukrainian Realities. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2023. No. 2 (19). P. 153–171. DOI: 10.33327/AJEE-18-6.2-n000226

TKACHUK Yurii

Resuarcher of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs
Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1502-6198>

THEORETICAL PRINCIPLES OF CLASSIFICATION OF CRIMINAL SANCTIONS BY THE DEGREE OF DEFINITION OF THEIR BOUNDARIES

Abstract. The article is devoted to the analysis of the theoretical foundations of the classification of criminal sanctions according to the degree of determination of their limits. The types of sanctions are identified depending on the definition of their boundaries, scientific discussions on their differentiation are characterized. The existence of relatively-defined and absolutely-defined sanctions in the current criminal legislation is stated. The essence of relatively defined sanctions has been clarified, which are sanctions that provide for punishment of one type, setting a lower and higher or only higher limit. It is noted that in the current Criminal Code of Ukraine, as well as in the provisions of the draft new Criminal Code, all sanctions of the Special Part are relatively defined sanctions. The full reflection of the substantive and functional specifics of the punishment by the relatively determined sanctions has been proven. It is determined that relatively defined sanctions contribute to the individualization of the punishment, taking into account the severity of the committed act, the person of the perpetrator, the circumstances that mitigate or aggravate the punishment, with the establishment of minimum and maximum limits of the imposed punishment. Absolutely defined sanctions are characterized, containing an indication of a clearly defined amount of the type of punishment included in it, indicate a specific measure of state influence, establishing a single type of punishment. The suitability of scientists' negative attitude to absolutely defined sanctions has been determined only in the case of the existence of non-alternative absolutely defined sanctions. It is noted that in the presence of alternative absolutely defined sanctions, the court has the possibility of choosing a punishment. The existence of absolutely defined sanctions in Part 2 of Article 111, Part 8 of Article 111-1, Part 2 of Article 113, Part 6 of Article 152, Part 6 of Article 153 of the current Criminal Code of Ukraine is stated. It is proved that the practice of applying absolutely defined sanctions in the case of their construction as alternatives does not cause objections and is quite justified in view of the severity of the committed acts, allowing the court to implement the principle of differentiation of criminal liability and punishment. It is concluded that the certainty of the content of a criminal law sanction presupposes the existence of its maximum and minimum limit, compliance with which is a necessary requirement of the principle of legality and a specific degree of formal certainty.

Keywords: criminal liability; criminal offense; criminal law sanction; classification; punishment; relatively defined sanctions; absolutely defined sanctions.